Täydennys kuulemiseen lakivaliokunnassa HE 30/2018 vp (terrorismirikosdirektiivin kansallinen täytäntöönpano)

Kansanedustajien kysymysten johdosta

- aselainsäädäntöä ei nähdäkseni ole direktiivin vuoksi tarpeen muuttaa
- asevelvollisuuden suorittaminen voisi vain erittäin poikkeuksellisesti toteuttaa terrorismirikoksen tekemiseen kouluttautumisen tunnusmerkistön
- olen lausunnossani ottanut kantaa siihen, että pidän matkustamisen edistämisrikosta parempana sääntelymallina kuin asian jättämistä avunantosäännösten varaan, koska joka tapauksessa tarvittaisiin erityissääntelyä. Edistämisrikoksen tunnusmerkistöön tulisi kuitenkin lisätä konkretiaa, jotta se olisi riittävän täsmällinen rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen näkökulmasta. Tein lausunnossani tätä koskevan konkreettisen ehdotuksen.
- Pyydettiin konkreettisia muotoiluehdotuksia säännösteksteiksi.

Ohessa.

Lisätään ehdotettuun RL 34a:5c säännöksen 1 momenttiin lisävaatimus *olennaisin neuvoin.. .* Säännös kuuluisi siten seuraavasti:

Joka edistääkseen 5 b §:n 1 momentissa tarkoitetun rikoksen tekemistä *olennaisin neuvoin, toimin tai muin tavoin auttaa toista*, on tuomittava terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisestä sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Lisätään alla olevaan säännökseen uusi 4 momentti

6 § (24.1.2003/17)

Määritelmät

Rikoksentekijällä on *terroristinen tarkoitus*, jos hänen tarkoituksenaan on:

1) aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa;

2) pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin;

[3) oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille; tai

4) aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille.]

Terroristiryhmällä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen 1 §:ssä tarkoitettuja rikoksia.

Kansainvälisellä järjestöllä tarkoitetaan hallitustenvälistä tai merkityksensä ja kansainvälisesti tunnustetun asemansa perusteella siihen rinnastettavaa järjestöä.

Sen estämättä mitä edellä 1-3 momentissa on säädetty, terroristisessa tarkoituksena tehtyinä rikoksina ei pidetä kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa tarkoitettujen aseellisten joukkojen toimia aseellisen konfliktin aikana siltä osin kuin niiden käyttämät aseelliset tai muut voimatoimet kohdistuvat vastapuolen asevoimiin taikka muihin kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa tarkoitettuihin sotilaallisiin kohteisiin.

Olen esittänyt, että tulisi harkita terroristisen tarkoituksen määritelmän supistamista siten, että edellä hakasuluissa olevat seuraavat kohdat kumottaisiin:

(3) oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille; tai

4) aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille.

Tässä on ongelmana se, että direktiivi ja sen korvaama puitepäätös ovat sisältäneet tällaisia elementtejä, joten ongelma ei ole yksinomaan kansallisessa lainsäädännössä, vaan myös EU-oikeuden tasolla. Asiaa tulisi mahdollisesti selvittää tuonnempana, kuten lausunnossani esitän. HE 188/2002 sisältää perusteluita siitä, miten vuoden 2002 puitepäätökseen otettua terroristisen tarkoituksen määritelmää tulee tulkita. Tekstissä mainitaan mm. seuraavaa:

> Puitepäätöksen johdannosta ilmenevä puitepäätöksen tarkoitus ja erikseen hyväksytty lausuma osoittavat, että puitepäätöksen tarkoituksena on suojata oikeusvaltiollista ja demokraattista yhteiskuntaa.

- itseopiskelun rangaistavuus sisältyy jo esitettyyn kouluttautumisrikoksen muotoiluun.
- uusilla kriminalisoinneilla tavoitellaan osin myös preventiivistä vaikutusta. Järkevä henkilö ei ryhdy esimerkiksi suunnittelemaan matkustamista toiseen valtioon tehdäkseen siellä terroristisen rikoksen eikä saa toisilta apua sellaisen hankkeen toteuttamiseksi, koska valmistelutyyppiset kriminalisoinnit, ja aivan erityisesti matkustamisen edistämisrikos, ulottavat rangaistavuuden jo tapahtumaketjun aikaiseen vaiheeseen. Silti on otaksuttavaa, että viranomaiset seuraisivat tällaista liikehdintää ja pyrkisivät myös puuttumaan mahdollisiin rikoksiin, joten kyse ei olisi yksinomaan ennaltaehkäisevästä vaikutuksesta.
- RL 34a luvun rikosten varalta on säädetty siitä, että viranomaiset voivat jäädyttää epäillyn henkilön varat. Tällainen mahdollisuus on täysin poikkeuksellinen. Jäädyttämismahdollisuus perustelee osaltaan sitä, että RL 34a lukuun ei tulisi sisällyttää sellaisia rikostunnusmerkistöjä, joiden avoimuuden vuoksi epäiltyjä on vaarassa joutua kevein

perustein tällaisten toimien kohteeksi. Tarvittaessa tulisi huolehtia siitä, että mahdollisuus varojen jäädytykseen suljetaan pois lisäämällä erityislakiin tästä lainkohta (Lakiin varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi). Velvoite jäädyttämiseen perustuu sinänsä YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan 1373/2001, kuten laista ilmenee. Näkisin, ettei tuo päätöslauselma sinänsä muodosta estettä olla soveltamatta varojen jäädytystä matkustamisen edistämisrikokseen.

Helsingissä, 12.4.2018

Kimmo Nuotio
rikosoikeuden professori
Helsingin yliopisto